

3. EHITUSED

KIRIKUTE EHITAMINE

9.

[Käina kiriku ehitamine]

Leiger ja Töll

Leiger oli Tõllu poeg (?). Kord ehitasid nad üheskoos Käina kirikut. Kiriku paarid toodi üheskoos praeguse Leigri küla juurest metsast. Paari tassisid Töll ühest otsast ja Leiger teisest otsast. Leiger väsis rutem ja tahtis puhata. Töll võttis püksitaskust kivi ja pani maha, kuhu Leiger peale istus. Kivi on praegu olemas Leigri külast mõni kilomeeter kaugel heinamaal ja on tuntud Leigri kivi nime all, mõnikord ka Tõllu kiviks kutsutud. Istumisest on kivi sisse jäänud auk, mis praegu näha. Leigeri väsimust nähes ütles Töll:

«Põlv tuleb, viletsamaks jääb.»

(Praegu on Leigri mehed kasvult väikesed.)

Peale selle lahkunud Töll ja Leiger hakanud ilma Tõllu teadmata kirikuehitamisega peale. Seda kuuldes vihastas Töll ja otsustas Käina kiriku ära hävitada, tahtis teda kividega puruks visata. Saaremaalt visates ei ole aga märki trehvanud, üks kivi kukkus ligemale ja on praegu näha Käina lahes vee sees, teine lendas mööda ja on näha Palumäel 1—2 km kirikust kaugemal (kivi on praegu ehituse jaoks ära lõhutud, kuid ära vedamata).

E 61151/2 < Reigi, Kõrgessaare v., Leigri k. — M. Meiusi < Jüri Leiger, umb. 70 a. (1927).

Trükitud: M. J. Eisen, Töll ja ta sugu, lk. 157; V. Mäeumbaed, Vanade hiidlaste jutustusi Suurest Tõllust ja Leigrist. Nõukogude Hiiumaa 11. I 1958, nr. 4, lk. 4.

Käina kiriku kohta vt. muist. 2, 10, 11, 16; Töll, muist. 6—8, 150, 159 D. Ennustus inimeste jõu nõrgenemisest, Leiger, muist. 16; Leigri kivi, muist. 3, 10; Tõllu istmeasemega kivi, Töll, muist. 68—70.

10.

[Vanapagan lõhub Leigri ehitust]

Leiger ehitanud Käina kirikut, Vanapagan aga lõhkunud öösel ära. Viimaks kihutanud Leiger Vanapagana maalt välja. Väsinud tagaajamisest, istunud Leiger kivi peale, mida sellest ajast peale kutsutakse Leigri kiviks, ja rõhus kivi keereks (2 km Männamaa külast).

ERA II 9, 58/9 (14) < Käina khk. ja v., Männamaa k. — M. Meiusi < Johannes Lauri, 55 a. (1928).

Vt. Kiviviskamine Leigri ja Vanapagana vahel, muist. 1; Leigri kivi, muist. 3, 9; Käina kiriku kohta, muist. 1, 9, 11, 16.

Vrd. ka: Tõllu istmeasemega kivi, Tõll, muist. 70.

11.

[Tõll tahab purustada Leigri ehitust]

Leigri saun asus Leigril (15 km Käina kiriku juurest), kus Tõll saunas käis.

Käina kirik on Tõllu poja Leigri ehitatud. Leigri tülli sattudes tahtnud Tõll kirikut puruks visata, kuid pole märki trehvanud.

E 61166/7 < Reigi, Kõrgessaare v., Üti k. — M. Meusi < Peeter Küttim (1927).
Vt. Tõllu saunaskäimine Leigril, Tõll, muist. 154, 155; Käina kiriku kohta vt. Leiger, muist. 2, 9, 10, 16; Tõll, muist. 6—8, 150, 159 D.